

30429.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

ПОСТУП

П. Манастирський

Великого бажаєте!

ВИДАЄ РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ У ЛЬВОВІ

РІК VI

19 ВЕРЕСЕНЬ 26

Ч. 7-8

ЗМІСТ

стор.

Гладилович Іван: Наш організаційний проблем	101—104
Гетьманська студентська організація	104—107
Брат Мелетій: Хай стане	107
Н. Н.: Джемс Кук	107—111
Мандюкова Яр.: Бенвенуто Челліні (кінець) .	112—115
Степ Роман: Над Прутом	115—116
Назарук, др Осип: Матеріалістичний світогляд Івана Франка	116—122
Афоризми	122
Бібліографія	123—125
Зі студентського й організаційного життя	125—129
З католицької акції	129—130
Зі світа	131—132
Розгадка I. конкурсу »Поступу«	132

Ціна числа: 1 зол.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

— „ПОСТУП“ —

Орган присвячений правді і благородній ініціативі

— Виходить що місяця (кромі ферій) —

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ В РОЦІ 1926.

Цілорічна передплата в краю виносить 5 золотих; за кордоном виносить: 1) для Америки і Канади 1·50 доляра; 2) для Бразилії 15 мільрейсів; 3) для Чехословаччини 45 чеських корон; 4) для інших країв вартість 7·50 швайцарських франків.

Краєву передплату посилається на адресу:
Експедиція часопису »ПОСТУП«, Жовква.

Всі закордонні грошові посилки посилається порученим листом по адресі: »ПОСТУП« Львів, ул. Домініканська 11/1.

Як зачет на передплату приймається найменш 1·50 зол. пол.

У розпродажу часопису не посилається.

— ОЛОВІСТКИ —

(За цю частину Редакція не відповідає)

ВІСНИК МАРІЙСЬКИХ ТОВАРИСТВ. Орган Управи Мар. Т-ва Молоді. Інформаційний часопис про всі справи Марійських Дружин і Мар. Союзу. Виходить від мая 1926. р. неперіодично. Передплата за 4 числа 1 зол. Поодинокое число 30 с. Адреса Редакції: Львів, скритка 108.

ЯК ГРАТИ НА МАНДОЛІНІ. Коротка практична »школа« гри на мандоліні. Велике поширення цієї гри склонило пресову секцію М. Т-ва до видання легкої школи в практичній формі, пригожій до приватної науки. Для замовляючих до 15 листопада ц. р. ціна тільки 1·60 зол. з звич. портом. Замовлення: М. Т-во, Львів, скритка 108. Висилається тільки за готівку або за післяплатою.

ВПИСУЙТЕСЯ В ЧЛЕНИ

Української Християнської Організації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна).

Адреса: Укр. Христ. Орган. Львів, вул. Сикстуська 39а.

✂ Просимо о вирівнання залеглостий! ✂

Гладилович Іван

Наш організаційний проблем

БУТИ, чи не бути українській краєвій студентській організації — от питання, яке від довшого часу висунулося на чоло наших загально студентських справ. З занидінням нелегального „Профоруса“, що стратив авторитет і довіря загалу, а відтак і всіх членів, немає іншої студентської організації, котра могла би проводити студентському рухові в краю. „Цесус“ далеко і фактично мало заінтересований краєм, а „Студентській Громаді“ бракує здається всього, щоби бодай тимчасово сповняти функції студентського центру в краю. Існує отже „interregnum“ і то з усіма прикрими консеквенціями. Значіння студентської молоді, цього важного колись чинника в нашій національній економіці звелось майже до нулі. Старше громадянство зовсім справедливо нарікає на молодь та п'ятує її оспалість, інерцію та байдужність до народних справ у момент нашого великого лихоліття. Загально можна запримітити обниження інтелектуального рівня та впрост нечуваний упадок культурних форм та товариського життя студентів. Вистане бути свідком хоч одних прилюдних сходин у студентській харчівни, щоби стати чорним пессимістом і почути відразу до всяких організацій.

Проте наївністю було би думати, що брак Профоруса, чи взагалі якоїнебудь іншої об'єднуючої централі є виною оттих прикрих відносин. Тут заходять інші процеси, що деструктивно відбиваються на студентському загалові. Певне однак є те, що нинішня дезорганізація не причинюється, а лиш поглиблює ту пропасть, в котру студентське життя починає скочуватися. Зарадити одному лихови, значить спинити друге.

З питомою нам Українцям балакучістю дискутуємо вже довгий час, як зарадити біді та покликати до життя один студентський Центр на цілу Польшу. А робимо це і в часописах, і на сходинах і на спеціальних міжорганізаційних конференціях. І годимося всі на тім пункті, що українське студентство мусить конечно об'єднатися в одній організації, але в якій, як, коли і хто має це перепроводити, на це або не стає вже місця на

папері та часу на сходах, або, як то частійше буває, прямо передтим посваримось та порозходимось поображувані. До нинішнього дня не пороблено в тім напрямі жадних поважних заходів і квестія оснований централі спочиває далі нерозв'язана.

Можна припускати, що якби найшлися в нас охочі робучі руки та щирі отверті серця, то справа ця не представлялася б так безнадійно. Хоч дуже великі є ідеологічні розходження головніших студентських угруповань, хоч багато особистих і партійних ураз полишилося поміж студентством після нещасного бойкоту, то великі користи з об'єднання під моральним та матеріальним зглядом, що наглядно впадають в очі кожному, вже самі можуть стати за всі інші труднощі та приневолити навіть менше охочих до старань. Цю охоту паралізують однак марева сумної минувшини. Наші бувші загальні краєві студентські організації полишили свою лиху славу і нині старша частина студентства впрост боїться, щоби з повстанням такої всеоб'єднуючої організації не повторилися часи „студентської руїни“, яку в великій мірі спричинили самі центральні езекутиви студентства.

Один момент треба виразнійше підкреслити на цьому місці. Коли в організації приймається централізаційний систем (так, як це мало місце в Профорусі), то за успіхи можна лише тоді ручити, коли в проводі найдуться відповідні і спосібні люди. В противнім випадку така сцентралізована організація приносить більше шкоди, чим її може бути від повної дезорганізації. Тому треба нам знати і тямити історію наших старих центральних організацій. „Профорус“ тільки для того накоїв стільки лиха в студентському життю, а вкінці і сам розлетівся, що дірвалися там проводу люди невідвічальні за свої вчинки, революціонери та поети-фантасти, тільки не організатори. На центральнім проводі спочиває майже весь організаційний тягар, бо система наших Загальних Краєвих Студентських З'їздів ще о тільки не видосконала, що властиво вносить лиш більше неясности та анархії в життя організації. Для того до центральної езекутиви повинні входити найстарші віком та найповажніші досвідом студенти. У інших народів такі місця обсаджуються навіть людьми, що покінчили університетські студії, людьми на становиськах, що не зриваючи зі студентськими традиціями посвячують свою головну працю для студентських організацій. Вправді при випрацьованню організаційної схеми неможливо було би предвиджувати практично, хто мав би вийти до центральної езекутиви, однак конечною річчю буде розважити ті реальні можливості, які у наших відносинах можуть заіснувати. Впрочім в тім випадку можна буде відступити від дотеперішньої традиції та компетенції центральної езекутиви ограничити лиш до точно означеного числа справ, в яких вона мала би право рішати.

Тим, що візьмуться до зреалізовання ідеї центральної студентської організації, треба буде дуже багато вчитися з живого прикладу, а саме з історії Профоруца. Тут вповні повинна стати — *historia, magistra vitae*. Повторювання давних помилок, є злочином на собі самим.

На одній міжорганізаційній конференції заявив представник націоналістично-державницького студентства, що його група буде піддержувати заходи для створення аполітичної „професійної“ студентської централі, натомість спроби створення „політичної“ централі вважає недоцільними та нереальними. Не зрозуміло мені, що в данім випадку означає „професійність“ студентська, бож на ділі такої професії нема. А раз нема, то й мови про те не може бути. З протиставлення однак „політичний“ студентській організації можна вносити, що націоналістичне-державницьке студентство вважає можливим створення лише „самопомогової“ студентської загальної організації, для ведення і репрезентовання матеріяльних заінтересовань і справ українського студентства. Узглядивши великі тертя поміж студентством, можна погодитися з отцим поглядом. Але тут відразу мусимо сконстатувати, що це є „minimum“ тої організаційної будови, якої зараз доконче потрібно. Вже такі самі справи, як розділ мешкань в Академічнім Домі, як збірка на цілі студентства, як студентська харчівня вимагають одного органу, одної екекутиви, в якій побіч студентів університету булиб репрезентовані теж техніки, ветеринарі, торговельники, як також студенти, що студіюють на Вищих Школах поза Львовом. Це булаби унормована лиш одна ділянка наших організаційних справ. Однак одну з найважніших справ, яка попри нас обходить теж і ціле українське громадянство, а яку лиш збірною, організованою силою можемо підняти — не буде могли розв'язати самопомогова централя всего українського студентства. Маю на думці справу Українських Високих Шкіл, що найтісніше вяжеться з інтересами загалу укр. студентства Західних Земель України. І справді великий сором бувби для нас усіх, колиби ми вміли найти поміж собою спільну мову лиш у справах жолудкових, матеріяльних.

Дивно звучать ті слова представника націоналістичної молоді, що так частенько з революційним фервором говорить про Україну, а тут вже з гори виключає можливість обеднання до спільного політичного виступу всего українського студентства в справі У. В. Ш. Колиб наш організаційний проблем находив трудності в розв'язці „професійности“, то в такім разі проблем цей не існувавби зовсім так, як не існує взагалі якась „студентська професія“. Але проблем краєвої студентської централі, це в дальшу чергу проблем майбутности цілої української нації: чи є шляхи порозуміння між Українцем-націоналістом і вільнодумцем, Українцем християнином та консервати-

стом і вкінці між Українцем комуністом та радянцем, коли ходить о спільне добро їх Батьківщини. Бо якщо цей проблем вважаємо неможливим до розв'язання, то взагалі не дурім ні себе, ні других, що ми чогось хочемо для нашої України.

Гетьманська студентська організація

З ПОМІЖ українських ідеологічних студентських організацій у Чехословаччині висувається в останніх часах на перше місце організація студентів гетьманців «Український Стяг». Українська монархістична ідея була завжди чужа для нашої інтелігенції, що своє ідеологічне «сredo» формувала будьто на ліберальнім демократизмі французької революції, будьто на інтернаціональнім соціалізмі комуністичного інтернаціоналу. Тому поява студентського «Українського Стягу» є такби мовити рідкою сензацією і для нашого загалу. Кориستاючи з ввічливости п. Ігора Лоського, члена У. С. подаємо за його дозволом деякі дані про монархістичний рух серед українського студентства на еміграції, які ми вийняли з його листу до одного з членів нашої редакції.

П. Ігор Лоський так пише про початки У. С.:

— «Давніше приймав я участь в загально-студентському життю — ще коли був в Берліні, але тепер обмежуюся лише працею в організаціях гетьманського напрямку. Від 1921 року я є членом Союзу Хліборобів-Державників. Перебравшись з Берліна до Чехії заклали ми тут разом з іншими однодумцями т-во Український Стяг, що гуртує в своєму складі переважно студентство.

— Активної політичної праці ми майже не ведемо, бо вважаємо, що це має робити лише наш політичний центр. У себе ми ведемо головним чином працю ідеологічно-виховуючу. Кажу виховуючу, бо ми вважаємо, що для того, щоби бути гетьманцем, за мало є мати певні політичні переконання: треба себе загартувати морально, треба викорінити вповні ту анархічність, той брак дисципліни, що є питомий для кожного Українця, особливо з наших наддніпрянців. Не маю потреби писати Вам за це, бо коли Ви читали «Листи до братів хліборобів», то можете собі уявити, що вимагається від того, котрий готує зі себе борця за ту велику правду, як подав нам в цих листах п. Вячеслав Липинський.

— З початку наша організація поширювалася досить слабо, але за останні часи Гетьманський рух на еміграції починає набирати що найбільше прихильників. Нині треба шукати вже не лише однодумців, але і добре давати позір на те, щоб до нашого руху не попали негативні «отаманські»

типи, яких так багато після революції маємо, і які здібні запаскудити кожну справу, до якої пролізуть.

— Але досі рух Гетьманський ширився більше на еміграції і тому ми всі незвичайно втішилися, коли почули від др. З., що й на Українській Галицькій Землі він починає знаходити собі прихильників».

Крім тої загальної інформації надіслав ще нам п. Ігор Лоський для інформації копію листа Укр. Стягу до «Легії українських націоналістів», яку понище передруковуємо.

«Український Стяг»

Копія.

№ 123/6.

Подєбради 16/VІ. 1926.

До Легії Українських Націоналістів.

У відповідь на Ваш комунікат з д. 5.VІ. 6.р. в справі утворення нового загально-емігрантського Українського Національного Центру, маємо честь повідомити Вас, що наша організація працювала і працює досі в напрямі скріплення того Українського Державно національного Центру, який існує вже від давна при Особі Ясновельможного Пана Гетьмана.

Прикладаючи наші тези закликаємо до державно-національного обєднання при цім Українським Роді Гетьманським, що виріс з нашої єдиної Гетьманської державної традиції, і що цю традицію в р. 1918 — добі реального існування Української Держави — відновив.

За «Український Стяг»

Й. Мельник.

Євг. Томашівський.

Копія.

Тези виставлені Організацією «Український Стяг», в звязку з заініційованим Легією Українських Націоналістів утворенням нового загально-емігрантського Українського Національного Центру.

1. Вважаючи, що найбільшим політичним нещастям українства, як руху, що представляє державно-національні самостійницькі змагання України, єсть вічна революційність і вічне бажання розпочинати все «наново», «Український Стяг» противиться такому неударжимому бігові в темну пропасть і кличе всю здатну до думання і організованного ділання частину українського громадянства задержатись при цих державно-національних цінностях, які громадянство українське вже витворило в минувшині. Ці цінности від всяких руїників і революціонерів, хочби вони мали найліпшу волю, кличемо захищати без компромісів.

2. Вважаючи, що такою, вже витвореною, найбільшою українською політичною, державно-національною цінністю єсть

Ідея Гетьманська, відновлена Ясновельможним Гетьманом Павлом Петровичем Скоропадським в 1918 р., «Український Стяг» кличе всіх, кому дороге збереження традиційних підстав державного існування України, об'єднатись біля Гетьманського Роду Скоропадських, що єдиний із всіх українських наших Родів Гетьманських Гетьманську державно-національну традицію настільки зберіг, що потрапив її в найтяжчих обставинах при допомозі Божій відновити.

3. Вважаючи, що при повнім браку української національної свідомости у величезної більшости українського громадянства, республікансько-демократичний метод його організації доведе до перемоги на Україні провідників різних неукраїнських «націй», а метод диктаторсько-охлократичний, як що його почнуть пропагувати українські націоналісти, доведе до повного винищення українства на Україні, «Український Стяг» непохитно бореться і буде боротись за монархічний метод організації українського громадянства, бо тільки монархізм український в формі Дідичного Гетьманства зможе відродити маєстат України, який від часів Руїни став знаряддям класової і партійно-політичної демагогічної боротьби.

4. Вважаючи, що доктрина українського племінного націоналізму, подібно, як такаж доктрина польської народової демократії, здатна тільки поширити огиду до українства в очах всіх мешканців України, і що ця доктрина мусить завжди руйнувати Українську Державу так, як це було в 1918 р. і як тепер доктрина польського націоналізму руйнує державу Польську, «Український Стяг» буде боротись не за націоналістичну, а за територіально-політичну ідею України. Ми вважаємо, що не якась, існуюча тільки в літературі «українська нація», не племя, не мова, і не тільки інтелігенція, селянство чи пролетаріят, а уродження на Україні і визнання ідеї її політичної окремішности, — своєї влади на своїй землі — єсть одинокою прикметою, відріжняючою Українця від не-Українця.

Від своєї власної Держави, сотвореної всіми мешканцями України, без різниці їхніх «націй», на своїй Українській Землі народиться Українська Нація — так кажемо ми, українські Гетьманці.

Від Української Нації, тоб-то тих мешканців України, що звуть себе укр. націоналістами, народиться Українська Держава на трупах всіх місцевих не-Українських націоналістів — так кажуть українські націоналісти.

До держави через націю — кажуть вони в надії, що «народ», «племя» дозволить їм винищити на Україні всіх «не-Українців».

До нації через державу — кажемо ми, і тому державно-політичні гасла — а з них перше і основне гасло монархічного Гетьманства — ставимо на першому пляні і віримо, що

тільки це гасло персоніфікуюче в особі Гетьмана маєстат України і політичні реальні потреби всіх її мешканців, є в стані послужити цементом поволі об'єднуючим зверху нашу різнородну хаотичну стихію, а не динамітом, який її розсадить різними національними вибухами наших низів, різнородних і позбавлених одної національної свідомости.

Націоналізм, який через зненависть до місцевих »Москалів« зажене їх в Москву, а сам опиниться в обіймах Польщі, або через зненависть до місцевих »Ляхів« зажене їх в Польщу, а сам опиниться в обіймах Все-Росії, єсть доктриною, яка в українських умовах унеможливить існування Української Держави, а значить і реальне, а не літературне, існування Української Нації.

На смертельну для України небезпеку від доктрини українського націоналізму »Український Стяг« вважає своїм обов'язком звернути особливу увагу Легії Українських Націоналістів.

„Український Стяг“

Брат Мелетій

ХАЙ СТАНЕ

РОЗГУЛЯЙТЕ бій очима
світлоясними —

і душами у простори
запрекрасними...

Захвилюйте човни віри
віковічними
колисанками надії
тогобічними...

І засяє в злив огнями
гromовитими
гимн тризуба над віками
злотолитими...

Стануть сотні, стануть полки
із боярами —

а щити заступять межі
валом, хмарами...

Україна в силі, славі
над жемчугами...
Боже!

— — — — —
Океани у заграві
... списом... плугами...

Н. Н.

Джемс Кук

НОВІ світи виринули по відкриттях Еспанців і Португальців. Люди привикли до безмежних просторів океанів, а вони ці океани, хоч які могутні та страшні все більше й більше слухали переможної сили людського роду. У середині XVII. ст. перейняли Англійці на безмежних просторах океанів головну ролу, Рухомими мостами судноплавства получили вони найдавші части світа. Їх остров став осередком куди більших і куди багатших країн по тому боці океану. Зависть і гнів викликали в їх політичних ворогів отсі величезні здобутки, бож вони робили жильців

невеликого острова, володарями безмежних просторів, першою державою світа.

Та ми оставимо на боці їх політичні змагання, їх політичну перевагу, займемося їх політичними змаганнями й здобутками — це були передусім відкривці подорожі, що зза них стало й ім'я Джемса Кука безсмертним.

Не вийшов цей славний муж із славного та могутнього роду, а власним розумом і працею власною дійшов до значіння та й слави.

Джемс Кук родився 1728 р. й учився в школі англійського мореплавства, в торгівлі камінним вугіллям між Ньюкестлем і Лондоном. Спершу простий моряк, потім корабельний кухар, вкінці помічник керманіча, почув у себе потребу науки математики й інших знань. За заощаджений гріш забрався пильно до науки.

На фльоті, що з генералом Вольфом мала здобувати Квебек, розвинув він насамперед свої моряцькі здібності. Уже тоді пізналися на його здібностях й поручили йому розслідувати русло ріки св. Лаврентія. Він виконав поручення не менше розумно, як сміливо.

Після замирення в 1763 р. мав він перейняти важне зза риболовлі нуфундляндське побережжя. Географічні карти, що він їх виготовив це овод невсипучих і важких дослідів у такій негостинній й безлюдній країні від (1763 до 1767). Його нетовариська, майже понура вдача влекшувала це важке завдання та з другого боку обтяжував собі її добровільною ощадністю. Ощадність його впливала з неспокоїного його нахилу до зисків і посідання. За заощаджений гріш купив він собі невеличку посілість і думав жити спокійно, як учитель моряцтва й землемір у службі адміраліції.

Та доля інакше судила. Вона призначила його, отсього колишнього простого моряка, а потім корабельного кухаря на керманіча виправ для дослідів і відкрить, вона дала йому змогу заслужити собі трівку пам'яті у нащадків.

На рік 1769 вилічили астрономи перехід Венери через Сонце звернувши увагу на південне озеро, відкіля можна було оглядати цю рідку небесну появу. Предсідник Лондонського Товариства Наук нахилив короля, щоби вислати в тій цілі туди корабель. Вести цей корабель поручили Кукові. Бенкс і Селендер, два славні дослідники природи, вирушили враз із ним. Подорож ішла з Англії до Бразилії, відсіля здовж побережа Південної Америки й навколо її шпиля на Південне море. Кук не їхав шляхом Маґел'яна, тільки шляхом де ля Мера. Причалили на південному боці холодних Огняних островів. Тут Бенкс і Селендер трохи не впали жертвою свого запалу до ботаніки. Потім поплив він довкола рога Гури, від Анзона, до південного бігуна. З поворотом вступили море-

плавці на що-й-но відкритий острів Тагіті (що звуть теж островом Юрія). Кук оглядав тут перехід Венери й так осягнув астрономічну ціль подорожі, оплив він острів й подався знов на південь шукати південного континенту, якого істнування здогадувались мореплавці й землезнавці. Він доплив до 40 степеня й ненайшовши нічого завернув потім до побережа Нової Зеландії. Від часу Тасмана (1642) ніхто не оглядав її й аж досі вважали її частиною континенту. Та Кук відкрив, що Нова Зеландія складаєть з двох окремих островів значної величини. Із старанністю розсліджував він побережа й приналежні острови. Величаве положення країни в середині між Африкою, східними Індіями й Америкою, пригоже підсоння, його плоди, головню новозеландський лен, здавалося матимуть величезне значіння для спокуси в будучині цієї землі з Європою.

Та наближалася зима з хуртовинами. Корабель не міг вертати Південним морем і Кук навернув у напрямі східних Індій і прибув на східний бік Нової Голандії. Хоча побереже було повне небезпек, він обплив його від 38 до 10 степеня південної ширини аж до Ендеверського проливу між Новою Голандією і Гвінеєю. Три цілі місяці мусів він пробиватися проміж ряди скель, що грожали кораблеві кожної хвилини загибілю. Але з невсипущою оглядністю й незаколоженою розвагою кермував Кук своїм судном. Ніяка небезпека, що її він перебув, не перепиняла йому йти напроти нової на водах, що ними не плив ще ніякий європейський корабель. Так пересвідчився він про вододіл, що тягнеться між Гвінеєю й Новою південною Валією. Новопівденну Валію перейняв він для короля Юрія III. в посідання й пустився з поворотом. Щасливо дістався він до Англії 12. серпня 1771 р. Подорож тривала три роки.

Та не баром предсідник адміральського суду льорд Сендвіч завіззав його до нової подорожі. Він мав найти континент, що як з астрономічних оглядів здогадувались, мав знаходитися під південним бігуном. В подорожі, до якої зняряджено два кораблі, товаришили йому два дослідники природи Форстери, батько й син, що їх імена стали славні через їх твори про цю подорож; третього Спермена взяли на корабель на розі Доброї Надії. У липні 1772 пустилися в дорогу. Кук плив прямо на південь серед нагальних бур і гострої стужі. Не доїхав іще до 50 степеня ширини, як уже напроти нього надплили великі маси леду. Коли доплив до 65. степеня, куди перед ним не доплив іще ніякий моряк, втратив вкінці надію, найти вимріяний континент у цьому напрямі і виплив назад із ледів півдня. По чотиромісячній їзді причалив він до побережа Нової Зеландії. Кук казав посіяти європейські насіння. Звірята, що їх везли для острова, погинули. Він пробував так бодай насіння рідної землі пересадити тут. Про убагороднення ту-

больців годі було й думати, вони були дуже дикі. Потім поплив до мирних народців на Тагіті й на сусідних островах. Кинув їх Кук 17 вересня 1773, щоби розслідити громаду островів Приязні. З настанням літа пустився він знова до Нової Зеландії. Страшна буря розділила оба кораблі.

Кук поплив сам до південного бігуна й підїхав до нього аж коло 71 степеня. Та ледяне поле непроглядне простором замкнуло йому шлях до мети (30. січня 1774). Не злякали Кука ні мряки ні бурі, що тривали тижнями й закривали сонце, ні маси ледів, від яких стужі покривалися линви корабля ледяною корою, ні навіть одноманітна, беззвучна тиша, що її не переривало ніяке живе єство. Перервали її тільки поважні пройдисвіти, що відвідували природу в її найглубшім закутку. Та лякалися Кукові товариші страшної недуги, що набавила її його постанова ніколи не їсти краще, як останній із його корабельників. Без свіжих засобів поживи здавалось його виздоровлення неможливе. Тоді велів Форстер вбити свого вірного собаку з Тагіті, одинокє звіря, що було на кораблі й росолом із його мяса привів капітана назад до здоровля. З поворотом спинався корабель через Великодній острів і Маркези. Через низькі острови повернув він назад до Тагіті. В часі цієї подорожі відкрив він чимало малих островів, або прослідив докладніше уже знані, без огляду на всі небезпеки, що їх мусів перемогти, бо все мусів пробиватися через скелі або розправлятися з дикунами. Нові Гебриди він назвав і прослідив, Нову Каледонію навістив уперше, попри Бугенвіль переплив тільки в віддалі. Відусіля пустився знов до відомої вже Нової Зеландії, а відсіля до шпиля Південної Америки, неродючої скалистої Огняної країни. Потім поплив Кук іще раз на південь, щоби відшукати країну, що її вже передше був відкрив і в честь свого монарха назвав її Південною Георгією. Та ця країна складалася тільки зі стрімких скель і жили там тільки тюлені. Знову наблизився він до південного бігуна аж до 59 степеня й під великими масами леду найшов острів, що його назвав островом Сендвіч. Під 58 степенем ширини поплив він на схід. Було ясне, що в південній уміркованій земній полосі нема ніякої великої країни й тому що він у південній студеній полосі дістався аж до 71 степеня, стало дуже можливим, що простір моря, яке лежить по тому боці антрактичного бігунового круга, не виповняє земля. Так осягнув Кук головну ціль своєї подорожі й завернув на північ до рога та й відсіля повернув у рідну країну після трирічної подорожі. В цьому часі переплив він Південне море в усіх напрямках і доплив до південного бігуна ближше як ніякий моряк перед ним.

Кук став капітаном і одержав почесне місце в шпиталі в Грініч. Тут міг він, як власник значних доходів користати

спокійно зі слави. Та жадоба знання нації й його власна невсипущість погнала його на нові мандрівки. Він рішився розслідувати так часто висказувану можливість північного проїзду з Атлантийського на Тихий океан, значить прослідити коротшу дорогу до східніх Індій. Лорд Сендвіч, що найбільше заходився біля цього, тепер вагувався, чи віддати таке тяжке підприємтя знову капітанові Кукові. Та всеж таки вважав потрібним порадитися його, хто надававсяб на таку виправу. Кук так захопився величию такої виправи, що на радощах і в зворушенні предложив сам себе. І 1776 р. займенували його начальником виправи й стали на ново міркувати над 20 000 фунтів, що їх запевнено рішенням парламенту 1745 відкривцеві переїзду. До корабля Резолейшен, що ним Кук відбув першу подорож, додано другий. Було це конечне з огляду на небезпеки цієї подорожі. Кук вплив із Плімет 12. липня 1776 р. На розі збільшив він запас освоєних домашніх звірят, що їх призначив для островян Південного моря. На островах Приязні задержався цим разом довше. На цих островах висадив він вівці. Одного дня вийшов на узгір'я й затоплений величавістю краєвиду закликав із одушевленням:

— «Ах, колись у будучині якийсь моряк вийде на це саме узгір'я й погляне на ці левади й пасовища й на череди овець, що вкриватимуть їх і може згадає цього, що тут спровадив перші вівці».

3. грудня 1777 кинув Кук острови Приязні й поплив на шівніч до властивої мети своєї подожі. Переїхав попри острови Сендвіч, що їх Кук назвав так в честь свого протектора. 7. марта 1778 побачив він побереже Нового Альбійону й закинув 9. серпня якор біля одного рога, що його назвав «Підгір'я князя Валії». Це був найкрайніший західний ріг Америки й східня границя вузкого проливу, що ділить старий світ від нового. Коли осягнув ширину 70 степенів, замітили на овиді одсвіт леду, що його звуть ледовим поглядом. Із цього пізнали неможливість їхати далше. Тож він завернув кораблі до острова Уналяшки, складниці російських торговців кожухами. Відсіля поплив до Сендвіцьких островів, щоб тут приготувитися до дальшої виправи в кращій порі року. Та на гавайському острові попали подорожні в спір із тубольцями ізза безсормних крадіжй. 14. лютого 1779 подався Кук сам, щоб домогатися від начальства островян звороту вкраденого судна. Почувши важку обиду, хопив за рушницю й вистрілив. Тубольці в одній хвилі окружили його й убили.

Сумом покрила всю Англію та весь культурний світ вістка про трагічну смерть славного відкривця.

Однак слава його живе й досі, й буде жити.

Яр. Мандюкова

Бенвенуто Челліні

(Докінчення)

Новий папа взяв мене до виробу монет і тут бувби я жив дуже гарно, колиб не свояк папи Петро Людвик, який був моїм ворогом. Змушений всілякими неприємностями, утік я до Фльоренції, де мене дуже радо прийняв тодішній князь Олександр. У нього міг я знову взятися до своєї праці і справді я виконав тоді багато статуй.

Одного разу поїхав я до Венеції за ділом. Приїхав я до готелю з товаришем, а господар зажадав, щоби ми заплатили наперед належитість. Це мене так обурило, що я рішив пімститися за цю обиду. Ранком, коли ми відїздили, потяв я йому в заплату цілу постелю на дрібні кавалки.

Папа прохав мене до Риму, щоб я знова вступив в його службу. Я справді дався намовити та знова перебрався до Риму. Тимчасом у Фльоренції замордовано князя Олександра, а його наслідником став Космус Медічі.

До Риму мав приїхати в гості до папи цісар Карло V. З цієї нагоди папа хотів щось дарувати цісареві і після багатьох проєктів, рішився на молитвенник в золотій оправі, багато різьблений. Цю роботу віддав папа мені. Треба було спішитися, бо час приїзду цісаря був вже недалекий, а я не починав ще роботи. Врешті приїхав цісар, а молитвенник не був ще викінчений.

Мимо цього, я мав промову до цісаря Карла і передав йому недокінчений молитвенник, який я обіцяв за кілька день докінчити. Цісар був дуже врадуваний дарунком, з огляду на його артистичне викінчення. Папа подарував ще тоді і два турецькі коні. В заміну дав цісар св. Отцеві великий діамант, який я мав оправити. Робота ця удалась мені дуже добре і папа був дуже вдоволений. Однак через таке велике відзначення потворилося багато мені ворожих людей, а все через зависть. Почалися обмови й наклепи і ці підлі людиці обмотували мене щораз тіснійше сітями інтриг. Мене це все дуже гнівало і я постановив на якийсь час виїхати з вітчизни.

Купив я два коні, гарної раси, взяв досить припасів на дорогу та зі своїм учеником Асканіо поїхав я через Швайцарію та Ліон до Парижа. Короля не було під цей час у Парижі, він перебував з цілим двором в Фонтенебльо, куди і я поїхав. Там представили мене королеві Францові I, і він дуже радо прийняв мене до служби та дав мені сейчас роботу. Однак я занедужав і не міг зовсім працювати. Видужавши, почув я велику тугу за вітчизною. Повідомивши кардинала Феррари про це, поїхав я до Італії. Та тут сталося нещастя, бо мої

вороги оскаржили мене, що підчас облоги Риму мав я вкрасти церковний скарб. Дійсно, золотих річий в скарбниці не було, бо підчас облоги папа казав їх переробити на гроші. І так мене зовсім невинно увязнили і замкнули в замку Енгельсбург. Хоча на переслухання не доказали мені вини, то однак тримали мене далше увязненого і завдяки старанням князя Петра Людвика бувби я до кінця життя сидів у вязниці. Командант кастелю заприятнися зі мною, дозволяв мені рисувати та лишав мені багато свободи. Одначе не довго трівала ця воля, бо командант захорів та в горячці давав дуже гострі прикази так, що тоді стало мені дуже прикро. Я постановив втечи.

Поволи приготавляв я кручені шнури з простирал та ховав їх до сінника. Вкінці перепилував я крату, привязав шнур і спустився з вежі. Але шнур був короткий і коли мені прийшлося скакати, я так потовкся, що лиш рачки поліз далі. Та тут прийшлося перелазити через браму і я останками сил видрапався на неї і зісунувшись на другий бік зломив собі ногу. Переходили якісь люди, а були це слуги кардинала Корнаро і вони на мої просьби занесли мене до нього. Кардинал цей був мені прихильний і не зрадив нікому моєї присутности. Але Петро Людвик не спочив, доки опять не замкнув мене в кастелю. Тепер зі мною страшно обходилися. У вогкій кімнаті кинули трошки мерви і там казали лежати. Нога ще зовсім не згоїлася, а в цих непривітних відносинах почала опять ранитися.

З ні відки не було ніяких виглядів на увільнення та сталося майже чудо: кардинал Феррари повернув з Франції і довідавшись про мою долю, випрошує для мене волю у папи. Опісля завіз мене до свого брата князя Феррари і там я врешті прийшов до себе. Та з часом це підсоне почало мені шкодити і я опять занедужав. Але мене вилічили мясом молодих пав.

Тепер постановив я поїхати у Францію, бо в Італії, де так погано зі мною обійшлися, стратив я всю охоту до роботи. Король Франц I. прийняв мене дуже радо та сейчас замовив у мене кольосальні срібні статуї римських богів. Дав мені приміщення в замку Нелльо і там взявся я сейчас до роботи. Матеріялу доставляли мені дуже багато. Королеви дарував я золоту сільничку, незвичайно мистецької роботи.

Одного разу сам король з панею Д'Естамп відвідав мене в робітні і тоді дарував мені цей замок на власність. Тут познакомився я з ріжними французькими мистцями, які вчилися від мене способів лиття металю.

Король занявся дуже моїм мистецтвом та замовив в мене бронзові статуї для прикраси джерел у Фонтенебльо. Досі все йшло мені зовсім добре, та пані Д'Естамп, приятелька короля,

погнівалася на мене та почала тепер на кожному кроці шкодити мені. Вона намовила маляра Приматіцію і цей вмотав мене в процес, який вівся дуже несправедливо для мене. Зі злости пробив я мечем адвоката за це, що мене обріхував.

Тимчасом у Франції вибухла війна в Карлом V. і для того почали укріпляти місто. Пані Д'Естамп далі почала бунтувати проти мене короля. Знеохочений тим всім, попросив я короля о відпустку тай поїхав до Італії. Великий князь Космус Медічі приймає мене дуже радо та дає мені багато роботи. У Фльоренції хотів я вилити статую Перзея та зробив модель з глини, який князеві дуже подобався. Коли однакж прийшлося до роботи, князь почав вималятися, що не має грошей на це. До цього причинився різьбар Бандінеллі, який заздрісним оком глядів на мої успіхи, тож Перзея зачав я робити своїм коштом. Коли я однак просив о підпомогу, то князь злостився і збував мене нічим. В міжчасі відкопано в землі якусь старинну статую без рук і ніг, яку я переробив на Ганімеда. Статуя ця зробила велике вражіння.

При роботі Перзея, скочила мені маленька скалочка до ока і я мало що не втратив ока. Вкінці вдалося мені вилити статую Перзея і коли я вже розбив форму і виполірував її, то захоплення всіх не мало границь. На відкриття цієї статуї зїхалися люди з усього світа, а поети складали окремі сонети на мою честь. І так створив я своїм трудом і майже своїми коштами найбільший твір мого життя.

Від Мікельанджеля дістав я запрошення приїхати до Риму і зробити там бюст пана Біндо Альтоніті. Сейчас зібрався я й поїхав, та там при роботі прохав я Мікельанджеля, щоби він вступив у службу до нашого князя. Однакж він відказався, бо будував тоді церкву св. Петра.

По повероті з Риму стрінув мене князь дуже непривітно, бо мабуть знова хтось мене обмовив. І княгиня розгнівалася на мене за це, що я відраджував їй купна перел, за які вона опісля заплатила надто велику ціну. Ненависть її до мене так зросла, що не дозволила навіть допускати мене до палати. Князь хотів заплатити мені за Перзея. Я зажадав 10.000 скуді, але князь вималявся, що не має стільки гроша і я остаточно мусів згодитися на меншу ціну. Тепер князь забажав, щоби зробити йому Нептуна з одного кусника мрамору. Повстав спір між мною а Бандіеллім, хто з нас має його робити. Князь рішив, щоби робив цей, хто зробить кращий модель. А що мій був кращий і князь віддав мені роботу, то Бандіеллі зі зависти захорів та помер.

Я купив собі сільський маєток та поїхав до давних властителів, які прийняли мене дуже гарно, але до їди домішали отруї. Я мало що не строївся і перележав шість місяців недужий. Але отруя ця вичистила мені жолудок і лікарі ствер-

дили, що це продовжило мені життя на яких десять літ. Видужавши, зробив я з білого мрамору велике »Розп'яття« і дарував княгині, через що ми поєдналися.

Королева Катерина Медічі замовила в мене пам'ятник на гріб свого чоловіка Генріха II., одначе князь не був вдоволений з моделю і я до цієї роботи не брався. Тимчасом помер кардинал Медічі, а я вибрався до Пізи.

* * *

Тут кінчиться автобіографія Челлінія. Маємо про него певні дані, що жив ще кільканацять літ. Потім постригся був в черці, опісля знова виступив з монастиря і в шістдесятomu році ще оженився та мав троє дітей. Помер 1570 року серед загального поважання своїх земляків.

Роман Степ

Над Прутом

КРОВАВИМ багром прашало сонце землю. Останні лучі зривались мов налякані птиці, здоганяли позолочені тільця нижніх хмарин, обнімали їх рожевими раменами, томили пестощами і, розпливаючись у безкрай розкоші, вірали на м'яких грудях, пересилаючи останній поклін втомленій землі.

Зависний легіт тихого вечірного вітру пізно нагадав розігнати своїх суперників. Заки знявся летом сокола на вершини об'лаків, не застав уже ні одного луча, ні одного проміння, ні рожового сміху розкоші на устах півсонних хмарин. Бліді, переполохані несподіваною появою пана, збіглися в одно наче вівці в полонинах, а розлючений невдачею легіт скинув свою лагідну маску і скаженим вихром став знущатися над невірними. Та скоро навкучила йому погоня. Спустився над беріг говіркового Прута та цікаво приглядався молодцеві, що не завважаючи непрошеного гостя, снував на самоті свої думи.

Мов жива стояла перед ним. Розкішна усмішка гралась на її устах, очі горіли таємним чувством, а довге, темнаве волосся розсипалось на кровавому тлі заходячого сонця. Та коли останній луч відорвався від соняшного круга, коли цілунком розкоші повис на рожових устах хмаринки — застила усмішка на її устах, замерли очі, а місто розпущеного волосся побачив тінь осінньої ночі...

Важка задума ум його оснувала картиною незнаної дівчини. Ні! Ні! Він знав її добре, він бачив її що вечора осяяну блеском червоного заходу сонця. А коли дивився на неї, коли впивався усміхом малинних уст її, був певний, що бачив колись давно, що знав її, що ця картина це не пустий привид, а відбитка тої,

яка лежала десь у глибині його груди, забута, затерта, невізна. Однак даремне блукав у хаосі споминів, в теремах сумерку минулих літ, даремне перегортав листок по листкові записану книгу щастя днів. Ні сліду, ні тіні її не міг найти, а чув, що вона таки там у грудях спить.

Чиясь рука спочила на рамени його, запашне волосся торкнулось його лиця, почув чарівний шепіт слів: »Мироне! Тямиш...?»

Мов громом ражена роздерлася важка занавіса забуття, звук знаного голосу лискавкою освітив його пам'ять, з теміні глибин душі виступили яркі картини минулих днів: Нічний похід берегами Росії, пожар, грабіж, метушня, плачі і зойки, а на червонім тлі пожару біла постать простоволосої дівчини, волочена п'яними старшинами Білої Армії, божевільний крик розпуки, пальба крісів, а потім він, чотири трупи і її погляд не забутий, безсловна вдяка...

»Оксано!« — повисло слово над берегом ріки, кинулось стократним відгомом у запінені хвилі і розплилось, розбилось об каміння дна. Держав її руку, горнув її стан, вдивлявся в її очі, наче не вірив в своє щастя, наче боявся, щоб знов не розплилася в сумерку ночі, в раменах тихого вечірного вітру....

Др. Осип Назарук

Матеріялістичний світогляд Івана Франка*

I.

Іван Франко належить до великих працівників української землі. Доказом його великої праці — безліч його творів. Між його творами є й такі, котрі кождий віруючий батько може давати до читання своїм дітям, кождий священник може поручати молоді нашого народу, як нпр. »Франкові казки«, »Коли ще звірі говорили«, »Лиса Микиту«, »Дон Кіхота«, перерібки з арабських оповідань, зі східних легенд і т. п. Однак світогляду Франка ніякий віруючий нарід на світі, а тим самим і наш нарід рішучо прийняти не може і не прийме, —

* Ця стаття нашого визначного громадянського діяча та письменника була поміщена в »Америці« і відтак передрукована в особній збірці п. з. Світогляд І. Франка. Не вменшуючи заслуг нашого великого поета на ниві нашої літератури, др. О. Назарук перестерігає однак нашу суспільність перед ширенням культу І. Франка в нас. Чому? І. Франко став через деякі свої твори речником матеріялістичного і атеїстичного світогляду, котрий поборює Церкву і релігію. Культ Франка ширить большевицька влада, а за нею і наша галицька атеїстична інтелігенція. Однак віруюча частина нашого народу не дозволить накидати собі ніяких культів, що булиб наругою над нашою Церквою та релігією. *Прим. ред.*

коли хоче заховати віру в Бога, а тим самим заібність до життя і розвитку. Чому? Бо світогляд Франка належить до найстрашніших зі всіх світоглядів, які коли небудь мало людство. Се якраз теперішнє покоління інтелігенції має обов'язок отверто і щиро сказати всьому своєму народови. Воно не сміє дати себе заголюкати харківським духовим невольникам червоної Москви, котрі хочуть окремим культом вщипити в наш нарід матеріялістичний світогляд Франка. Бо колиб се вдалося їм зробити, тоді весь наш нарід дійшовби послідовно до того, до чого довела московський нарід матеріялістична доктрина. І сей обов'язок отверто представити перед нашим народом нещасний світогляд, котрий розбив нам нашого великого працюючого, виконуємо тут без огляду на рев різних паничів, між котрими часто лучаються люди, які ревуць за культом Франка, зовсім не знаючи його творів ні його світогляду.

II.

Матеріялістичний і атеїстичний світогляд покійного Франка пробивався і в його різних прозових писаннях і в його багатьох поетичних творах. До тих поезій, в котрих його світогляд пробивається найвиразніше, належить отся:

Душа безсмертна! Жить віковично їй!
Жорстока думка, дика фантазія
Лійойолі гідна й Торквемади!
Серце холоне і тьмиться розум!..
Творця хвалити? За що хвалить його?
Що в моїм серці сей розпалив огонь
І в насміх призначив розлуку?
Рай показав і затріснув браму!
Та Пану Богу я не хочу блюзнить,
Бо пощо вірних щирі почуття дразнить?
Мов актор той мечем махати
На паперові страхопуди?
Я не романтик. Мітольоґічний дим
Давно розвіявсь із голови мені
Мене не тішать ані страшать
Привиди давньої віри млисті.
Бо що ж є Дух той? Сам чоловік його
Создав з нічого в кожній порі й землі
Дав йому свою подобу,
Сам собі пана й тирана творить.
Одно лиш вічне без початку й кінця
Живе й сильне, — се є матерія:
Один атом її тривкійший
Ніж всі боги, всі Астарте й Ягве.
Безмірне море, що заповня простір,

А в тому морі вир повстає сям-там —
Се планетарная система —
Вир той бурить і клекоче й беться.
В тім вирі хвилі сонце, планети є,
В них міліярди бомблів дрібних кишать,
А в кождім бомблі щось там мріє,
Мініться, піниться, пок'не, присне.
Се наші мрії, се наша свідомість,
Дрібненький бомблик в вирі матерії.
Та бомблі згинуть, вир утихне,
Щоб закрутитись знов десь инде.
Безцільно, вічно круговорот отсей
Іде і йти-ме; Сонця планет ряди
І інфузорії дрібненькі —
Всьому однакова тут дорога.
Лише маленькі бомблики людської,
Що в них частинка виру відлилася,
Міркують, мучаться, бажають
Вічності море вмістити в собі....

III.

Так пише Франко. Що є в тій поезії? В ній є заперечення істновання душі. В ній заперечена всяка релігія, а тим самим усяка на вірі в Бога оперта мораль. Релігію називає Франко »мітольогічним (байкарським) димом«. Франко заперечує Духа-Бога й каже, що Його творить собі чоловік. Ніякого Бога Франко не признає, а признає тільки матерію і вир, в котрім »кишать« міліярди »бомблів«. Наша свідомість се по думці Франка також »бомблик«. Ті »бомблики« крутяться після нього безцільно і на пусто та на дурно мучаться й бажають чогось.

Так виглядає ядро світогляду Франка про таємницю світа, Бога й людського істновання, про ідеали, бажання і змагання людей, як одиниць і як цілості.

IV.

Чим властиво є сей світогляд?

Се нігілізм. То значить, се такий світогляд, котрий все, але то буквально все, чим живе людство, зводить до безцільної нічтозности. Не вільно сего світогляду мішати зі світоглядом Соломона, котрий також сказав: »Суєта суєт і все суєта«. Бо той мудрець Божий відносив сі слова до світових вартостей, до розкошів і багатств, до людського мудрагельства і знання, до влади світа сего, до піль і до золота, а не до вартостей Божих, до тих ласк, які віруючим в Бога дає Божа незбагнута сила. Дає тим, котрі не стратили віри і покори перед Богом та вміють молитися до Бога за дари Його.

Возьміть у руки й перечитайте уважно книгу Екклесіяста, Сина Давидового, а переконаєтеся, що й він мав Франковий світогляд. Мав, але поборов його в собі. І дійшов до висшого світогляду. Він викоштував аж до дна все, що дає матеріялістичний світогляд: дівчат і скарби, будівлі і владу і всю «мудрість» людську. І до чогож дійшов? Ось що він каже: «І зробилося мені життя ненависним і остогидло мені все... І зненавидів я всю працю мою». А сумніви мучили його так, що затратив розуміння різниці між звіриною й людиною. Вони обидва дійшли до повного матеріялізму і до світогляду «бомбликів». Але тут власне наступила різниця: Наш великий, але нещасний працювник Франко заломився в нутрі під тягаром сего все розідаючого світогляду матеріялізму і нігілізму. А сильніший від нього дух Соломона Великого, що став приточою во язицях всіх народів, не дався! Він піднісся до висшого світогляду, релігійного, Божого. Се коштувало його страшної праці та зусилля, що видно виразно з його дійсно жажливої книги. Бо старі письменники навіть найгірші внутрішні муки збувають все коротко. Се стиль тих тисячеліть. Колиж Соломон аж так описує свої душевні переходи, то видно, що вони його коштували! А коли він виратувався з пекла нігілізму, оставив пересторогу людям, котра все буде пересторогою, хочби її автентичність не знати як квестіонувати. Бо за нею промовляє зміст, як за авторством Гомера або за оригінальністю нашого «Слова о полку Ігоря». Той син Давида, той мудрець Господній, той бесідник великий, той володар Ізрайля, той цар Єрусалиму, — довго шукав правди. А мав до того і потрібну голову і засоби. А пізнавши правду, написав правдиву книгу. Й описав у ній страшний перелом свого матеріялістичного світогляду на релігійний. І закінчив ту книгу так:

»Вислухай же змісту того всього: Бійся Бога і повни заповіді Його. В сьому міститься все про чоловіка. Бог бо судитиме все, що діється, навіть усе утаєне — чи воно добре, чи зле«.

Во істину — сей велит не потребував говорити неправди. Не говорив свідомо неправди і Франко — тільки зломився під тягарем нігілізму.

З великого роду Давида прийшов на світ Спаситель людства, якого науку перечить Іван Франко — в ім'я матеріялістичних «бомбликів». Для того світогляд Франка не може бути прийнятий християнським народом.

V.

Світогляд Франка не є оригінальним. То значить, що се не його власний світогляд. Се тільки відблеск модних, а вповні безпідставних мірковань тодішнього покоління інтелігентів за-

хідної Європи. Тодішнє покоління інтелігентів вірило переважно тільки в матерію. Духа не визнавало. Що матерія, як така, зовсім індиферентна (байдужна), що вона не реагує (не відчуває), що вона не може бути причиною нічого, — тим той світогляд не журився. Духа заступив собі «круговоротом» і кінець. Відки той круговорот? Хто його пустив в рух? По що? На що? На яку пам'ятку? Тим той світогляд не дуже займався. Він і не міг глибше всякнути в ті питання, бо вже самим нігілістичним поставленням справи так був ослаблений, що Франко зовсім слушно підчеркує, що людям того світогляду «тьмиться розум» на само припущення про силу другого світогляду, котрий вірить у безсмертність душі і Бога. Для матеріялістичного світогляду Бог і віра в нього — се «паперові страхопуди й миляні баньки», се «дим», хоч власне найбільші філософи й навіть натуралісти людства все вірили і тепер вірять у Бога. Назвемо тільки імена таких, як Арістотель, Нютан, Ампер, Пастер, Лінней, Фарадей і навіть Дарвін. Чи можна припустити, що ті великі учені натуралісти були дурні або обманці, а за те, прим. наші політики се люди понад усякий сумнів мудрі і не підлягають самообманові? А найбільше невіруючих є якраз між тими, котрі природи і її законів фахово навіть не студіювали. До них належав власне і наш Франко. Він був письменник і поет, що писав романи, а в науці займався фізіологією, мовою, історією літератури, суспільними справами і політикою, — а ніколи наукою природи. Що Франко ту і там згадує про «безцільний» танець атомів і бомблів — все те запозичені міркування з писань модних тоді, але скоро забутих, матеріялістів. Не дивота, що в писаннях Франка нема відповіді на питання, чому чоловік хоч має розум, а стріляє дурниці й безцільно блукає та робить скоки, — коли рівночасно зорганізована на основі вічних законів матерія у виді величезних сонць і мільонів зізд ходить правильніше, ніж найлучший годинник. Ходить мільони літ без ніякої направи, кермована тільки невидимими, але дуже правильними законами. Такими законами, що проймають наскрізь і величезні сонця і малесенькі бакцилі, що без числа містяться на кінчику голки. Ті власне закони природи, найбільшого св. Письма, яким пише сила Божа по безвістях безграничного всесвіта, — заставили найбільші уми всіх часів і народів признати незбагнуту, але свідому ціли, силу Божу. Між найбільшими головами всего людства нема атеїстів. Атеїсти є тільки між тими, котрі зломалися в тяжкім змаганню своїм з думкою про таємницю світа і людини. Атеїсти є тільки між тими, котрі власне паперові страхопуди про безцільні бомблі взяли за дійсність і ядро тайни всесвіта. Бо якіж гірші можуть бути страхопуди, як ті власне «бомблі», що вертаються без найменшої ціли, а повертівшись, прискають

і тільки пара з них виходить... Тай та пропаде..! На щож боротися і за що, коли так мало б бути? При таких »світогляді« з бомблями устане всякий ідеал, крім котнюхового. Словом — сей світогляд се основа того, що опісля зявилося в большевизмі. Не дивота, що большевики офіційально ухвалили видати твори Франка й поставити покійному пам'ятник у Львові.

VI.

Не треба датися змішати тим, що мовляв є такі »інтелігентні люди«, котрі взивають до ширення »культу« Франка. Бо »культ« культови нерівний. Ніхто не може мати нічого проти того, щоби з великої праці Франка вибрати й видати його цінні думки і писання. Бо нема такої будови на світі, з якої не можнаби взяти частини матеріялу й ужити навіть до будови найлучшої церкви чи палати або хоч до будови дороги чи насипу по них. А щоб вибирати, треба мати цілість. Тому не можна противитися й тому, колиб напр. Наукове Товариство ім. Шевченка в наукових цілях видало повний збірник писань Франка. Але инша річ брати частинки з якоїсь будови й ужити їх, а инша річ сказати: Ціла та будова добра на мешкання духа дальших поколінь цілого народу, хоч сам будівничий тої будови каже виразно, що він в нічім не бачить ні мети, ні ціли, а бачить тільки пустий круговорот прискаючих бомблів, котрий »безцільно, вічно йде й йти буде«. Чи се може бути основою й фундаментом нації? Відповісти »так« — можуть тільки люди, котрі самі мають безцільний круговорот »бомблів« у своїх головах, котрі безцільно покрутяться і безцільно приснуть. Сей світогляд може бути основою до чогось. Але до чого? Тільки до безцільної »революції«, до розвалу, який роблять большевики і їх свідомі або несвідомі приклонники. Тому большевики послідовно поступають, коли проголошують офіційально світогляд Франка. Але українська нація сего світогляду прийняти не може і не сміє, коли хоче приступити до будови свого великого дому. За те може взяти з праці Франка те, що не пересякло сим світоглядом.

Неправдою є, немовби хтонебудь накидався на Франка за його добру працю. Се накидування привиджується тільки людям з прискаючими бомблями в голові, котрі взагалі не знають, чого хочуть. Сі люди посуваються в своїй нахабности аж до підписування священників під відозвами*, що взивають до вціплювання »культу« атеїста. Се люди або рішуче непочитальні або замовлені до роблення розвалу й заколоту.

* Тов. Обєднання в Америці видало відозву в справі поширення культу Івана Франка, а у відозві помістило підписи п'ятерох священників, очевидно без їх відома. (Прим. редакції).

В кождім з тих »бомблів«, — як слушно каже Франко, знаючи своїх людей, — »щось там мріє« і »піниться«. Мріє звичайно надія на дві платні за вигукування про »любов до на-рода«, а піниться переважно ненависть.

Всяка дійсна церква і всяке духовенство та всякий дійсний нарід мусить виступити проти накидування їм безцільних світоглядів атеїзму. З дійсно глибоким жалем мусить сказати собі кождий віруючий Українець: На нашій убогій ниві духа, на Диких Полях його — здібність і праця покійного Франка могли його зробити національним генієм, достойним культу всієї нації. Могли, але на жаль не зробили. Бо він зломався під тягарем атеїзму, під страшним бременем негачії (заперечення). Таких зломаних фільзофів лежить багато на тяжкім шляху всіх народів. Лежать і більші від Франка. Бо хоч він, як сам про себе казав, »тут чужого скарбу повні міхи«, а як ми скажемо »і свого немало«, — то були ще більші від нього, котрі скінчили життя так само страшно, як скінчив покійний Франко: без помирнення з Богом. Так скінчив за нашої пам'яті один з найбільш блискучих умів людства, котрому Бог уже в колыску поклав десять найкращих талантів людини. Так скінчив ясний як кришталь і як огонь горячий великий ум німецького фільзофа, що називався Ніцше. Скінчив у замраченню й помішанню, хоч кинув полумінний стовп огню свого духа на цілу кулю земну і нема на всім світі ні одної інтелігентної людини, котра не знала б імені автора »Заратустри« й »Антихриста«. Але нема й не буде культу його в ніякім народі. Вже погасла полумінь його, хоч Німці вміють шанувати не тільки думки, але навіть стільчики, на котрих сиділи їх працівники при роботі. З тих саміських причин, з яких неможливий культ Ніцшого, неможливий і всенародний культ Франка, хочби наші хаотики не знати що викрикували. Ні церква, ні величезна більшість нашого християнського народу не прийме матеріялістичного світогляду Франка. Але хаотики й матеріялісти можуть собі святкувати всякі культу кілька хочуть і доки схочуть.

Наше велике національне нещастя се брак видержалости. Ми запалюємося легко до чогось — але вмиль опускаємо руки.. Не треба так дуже запалюватися — ліпше менше емоції, а більше здержаної залізної видержалости в веденню діла.

Др. В. Залозецький.

Серед хаосу і демагогії, яка заливає нас, зможе остоятися тільки ясний, мужний, скрісталізований і органічний світогляд — який дає відповідь на всі питання і дає ясну, очеркнену тверду ціль не на нині чи на завтра, але на будучність.

Др. В. Залозецький.

БІБЛІОГРАФІЯ

Орест Петрійчук. Про це, що люблю я — еротики. Прага-Львів. Р. Б. 1924. Видавництво »ЛОГОС« (1). Стор. 72. 8°.

Степан Семчук. Метеори — поезії Прага-Львів. Р. Б. 1924. Видавництво »ЛОГОС« (2). Ст. 40. 8°.

Меріам. Вечірні смутки — настрій. Прага-Львів. Р. Б. 1924. Видавництво »ЛОГОС« (3). Ст. 16. 8°.

Лімниченка Василя, Клонюсь — поезій книжка третя. Бібліотека »ЛОГОС« (6). Львів. Р. Б. 1926. Стор. 32 (+4), 8°.

Вінети, екслібриси й марки всіх 4 книжок робив Павло Ковжун.

Бібліотека »ЛОГОС«, котру видає вже третій рік Літ.-вид. Інститут »Добра Книжка« у Львові, має на цілі подати українській суспільності оригінальні твори (головнож із ділянки белетристики), писані в християнському дусі. Хоч це християнство не так іще ясно в усіх випусках пробивається, хоч багато ще в деяких авторів »ЛОГОСу« неясно-християнського, то проте треба признати, що вже само повстання й життя (чи радше животіння) такого в-цтва у нас — це незвичайно радісна поява. Бож фактично — коли чого Українцям-католикам тепер головно недостає, так це саме белетристики, яка позитивно базуваласяб на католицьким світогляді. Не диво отже, що ці чепурно видані книжки несуть нові вражіння, вражіння свіжо розцвітаючих базьок Воскресіння нашої Нації!

Авторів, що виступають у »ЛОГОСі«, треба поділити на ста-

рих і молодих. До перших треба зачислити »вироблених« старших письменників, знаних уже нашому загалові, як п. К. Гриневичеву, О. Дра Г. Костельника й п. М. Голубця. До молодих зачисляю поетів, яких книжки вгорі навів я; все це люди молоді, деякі виступають на письменське поле вперше. Про них тільки говоритиму в цій замітці. Всі »молоді« є членами катол. літературного гуртка »ЛОГОС«.

»Орест Петрійчук*» у своїх шумно названих »еротиках« веде душу в тихі, зачаровані країни, де повінь світла, що в силі осінити й земні тіни. Спокій безмежний духа, ніжне тремтіння чуття, як райдуга веселки віють з його заворожених світів«. Поезії Петрійчука щодо своєї форми є чимось посереднім між словесм а малюнком. Звідси й їх деяка сонність, чи там нединамічність. — Любов, яку автор описує, ідеальна (»ми, люди двадцятого століття, не маємо часу на ідеальну любов« каже Моран); повна чистоти й пошани для тієї, рідкої нині, чесноти любов Петрійчука перенята довірям до Провидіння має в собі щось із правдиво християнського розуміння життя. Другу частину збірки присвятив автор сливе чисто релігійним мотивам. Тут саме наші надії на молодого письменника, як на католицького автора. Найслабші у збірці переклади

*) При писанню тієї замітки користувався я рукописною рецензією п. С. Чесини, котру має Ред. »П.«. З тієї рецензії й беру деякі вислови [Ст. П.]

з усяких авторів (головно з Такура), тим більше, що й добір не надзвичайний.

Свого рода противенством до Петрійчука є збірка Меріяма. Це настрої, повні пригноблення і вертеризму. Легкий (хоч автор з емпазою переконує нас, що дуже глибокий і тяжкий), ніжний смуток, туга за чимось несвідомо гарним, бажання чогось ясного, великого брешуть у тих його піснях. Хоч автор не виявив ясно свого обличчя в цих «настроях» (і зміст і форма їх дуже слабкі, сказавби я «молоді»), то проте саме ця неясна туга (яку йому всі рецензенти беруть ін мінус) може в майбутності пробити вузькі рямці, нецікавого для нас, індивідуального поетового смутку й вийшовши на шлях суспільних мотивів, стати для Меріяма джерелом вартної поезії.

Найважливішою хобою обох наведених молодих авторів є, на мою думку, повне сливе ігнорування суспільних мотивів. Я далекий від «вказівок» авторам, як мають писати свої поезії, але признають вони мені хіба рачію в тому, що через обмежування тем своїх поезій до чисто еготичних річий, обмежують тимже і суспільну вартість власних творів та стають більш декоративними, ніж великими...

Динамічний і живий Степан Семчук творить своїми «Метеорами» величезний контраст до творчості обох «декоративних» еготистів. Коли в їх творчості нема сливе ні одної суспільної теми (за виїмком двох-трох у Петрійчука), то все життя Семчукової творчості саме у відчуттю суспільного. Спокій (чи сонність...) |

Петрійчука, згл. сум (чи істерія...) Меріяма не знані «Метеорам». Вони наче лявіна вогню й заліза летять на прокляту українську землю, щоби змінити її своїм бажанням силою й лиском. І як у метеорах, так і в них, буває внутрі брильянт особистої лірики.

Музика вірша «Метеорів» це музика сили, ціль автора: зрив Нації. Певність перемоги: Христос, Йому поклоні! У Христі єдність усіх, інтернаціонал духа сили.

Перша частина збірки будить і пориває духа, друга скріплює в рішенні й звенить першими гимнами перемоги:

»Кидали жереб о хитон...
...злочинними руками —
А Він воскрес!.. А Він воскрес!..
...сріблється небо ластівками...
з пробитих рук лучі, вогні!..!»

Зпоміж усіх молодих «ЛОГОСівців» одному Семчукові признав би я перворядний таланти, як народнього «веща». Коли тільки не покориться (як людина) «червоним сйивам», то справді матиме в ньому наша Нація одного з «безсмертних».

Посередині між молодшими а старшими авторами «ЛОГОС»-у стоїть В. Лімниченко. Його «Клонюсь», це вже «поезій книжка третя». Лімниченко — як і Семчук — має з природи дар легкого вірша; але — як і Семчук — має теж і хибу клонитися під усякі літературні впливи. Попередні збірки Лімниченка не дали нічого помітнішого; «Клонюсь» стоїть на розпущті: є в ньому безліч стежок, якими автор хоче вийти на свій шлях. У «Клонюсь» бореться ще все зі собою; старий Лімниченко «З війни» й «Хур-

товини» (дещицю ретор) змагається з Лімниченком-модерністом. А таке змагання шкодить одности форми й викликає подекуди штучність. Чого ще авторові бракує, так це тем, більш нових та з ширшим суспільним досягом. Лімниченко здає вже собі справу з цього; «Клонюся» попри деякі еротичні настрої (старий Лімниченко) має ряд віршів із почуваннями для автора досі новими. Видно автор виходить уже поза тісні рямці свого досюгочасного «я». Звичайна для старого Лімниченка слабкість уступає місця сильним почуванням зриву душі; кволе піддання тікає перед бунтарним «не покорюся!».

Загалом: недостачі молодих «ЛОГОС»-івців це їх еготизм (Меріям і Петрійчук), згл. неясність у темах (Семчук і Лімниченко) — даліше невиробленість форми (Ме-

ріям), чи там претенсіяльність у формі (Лімниченко і Петрійчук).

Для нас католиків важні поети з «ЛОГОС»-у своїми: щирим признанням до християнства, введенням між сучасну українську лірику релігійного духа, а почасти навіть і форм, зближених до християнської традиції (Лімниченко та Петрійчук).

Передовсім важну прислугу роблять «ЛОГОС»-івці введенням релігійних настроїв у лірику; для української поезії це новість (і то ненависна для наших «невтральних») та обогачення, — для української душі це відродження та поглиблення культури серця. Побажатиб отже розвитку «ЛОГОСові», вознести духа його творців:

»На марево років, що ще прийдуть,
Розкинь барвисту райдугу надій —
І не хилися дням, а володій!»

[В. Лімниченко].
Степан П'юрко.

ЗІ СТУДЕНТСЬКОГО Й ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЖИТТЯ

Галичина. Вписи на університет Я. К. у Львові. Запровадження «numerus clausus» на гуманістичнім Виділі вже цілковито підпорядковує залежність прийняття українських студентів на університет від гумору «влассть імучих». Дається це очевидно найприкріше відчувати українському студентству, бо воно має найменше можливостей конечних протекцій, щоби бути прийнятим. Число подань на медичний, правничий, гуманістичний і математичний Виділ винесло разом близько 2500. З цього числа прийнято на гуманістичний 660, на математичний 250, на правничий 500, а на медичний факультет, на котрий зголосилося 625 прийнято лиш 150 студентів. Близько 1000 студентів, очевидно лиш Українців та Жидів не зможе зовсім студіювати, бо нормою відношення непольського елементу до Поляків є 1 : 2.

Ще одна шикана польських шкільних властей відносно Українців. У львівській академічній гімназії не видано завдяки

Кураторії абітурієнтам матуральних свідоцтв. Як причину, подано правдоподібно брак бланкетів. А тимчасом деканати відкинули всі ті подання о прийнятті, де залучувано посвідки, а не матуральні свідоцтва.

До вписів стануло українське студентство зовсім неприго-товане. Ніякого організаційного зв'язку, як рівнож жадних інформацій для нововступаючих. Правдиво сумне свідоцтво для українських студентських організацій.

Збірка на „Академічний Дім“ у Львові дня 12 вересня принесла поверх шістьсот золотих. В редакції «Нового Часу» суб-скрибовано 56 «ліжок» по 50 зол. на туж ціль. Рівночасно переводиться збірка в Тернопільським воевідстві, про якої вислід не маємо ще звісток. Дозволу на збірку у львівським та стани-славівським воевідстві ще не одержано.

Дотеперішній вислід акції збіркової є дуже мізерний. Най-конечніші видатки на реставрацію та урядження «А. Д.» будуть виносити, що найменше 15.000 золотих. Коли не збереться тої суми, то український студент далі муситиме тинятися без даху.

З Укр. Христ. Студ. Організації. На останніх сходах УХСО, рішено перейняти від М. Т. М. редакцію часопису «Поступ». Провід редакції поручено організаторови тов. Гладилевичеви Іванови, який має скласти редакційну колегію «Поступу».

Тернопіль. Українське Студентство Тернопільщини, зібране на своїх сходах дня 11. серпня б. р. винесло слідуочі резолюції:

1) Констатуючи сумний факт дезорганізації серед загалу студентства під сучасну хвилю, та уважаючи, що стан такий є незвичайно шкідливий в першій мірі для самого студентства, від-так і для всієї суспільности, Сходини апелюють до загалу всего українського краєвого студентства, а зокрема до тих, що сту-діують у Львові, підняти негайно акцію скликання як найскор-шого Зізду всего українського студентства, який вирішивби всі можливі організаційні питання та намітив плян праці на будуче.

2) Сходини домагаються загально Студентської Централі з осідком у Львові, котра єдналаби в собі всі студентські ор-ганізації по повітах та, будучи найвисшою професійною студент-ською організацією, нормувалаби працю та управильнялаби її хід.

(„Новий Час“)

VIII. Конференція С. І. Е. В днях від 18—28 серпня ц. р. відбулася в Празі восьма з черги конференція Міжнародної Сту-дентської Конфедерації (С. І. Е.) при участі делегатів біля трий-цяти народів світа. Україну (Ц. Е. С. У. С.) заступала делегація зложена з 5-ох членів: В. Орелецького — голови, др Нижанків-ського, І. Лоського, П. Ковженикова та М. Мухина — секретара.

Конференцію відкрито в салі пражського ратуша під почесним проводом чеського міністра освіти. На відкритті були крім делегатів представники преси, чеського уряду, Високих Шкіл, а навіть Ліги Націй. Витано сердечно Американців, що перший раз взяли участь у конференції. Звіт з діяльності президії здавав голова Поляк Балінський. Головним питанням, яке мала вирішати конференція, було питання про рівноправність німецької мови з французькою і англійською, в яких досі велися наради. Першого дня приймав делегатів міністр освіти Ч. С. Р. Українську делегацію заступав на прийнятті др. Нижанківський.

Другого дня складали звіти з діяльності поодинокі комісії. Голова Центрального Бюра Бельгійців Бонье підніс у звіті точність Цесуса у співпраці з Бюром. Те саме ствердив і Англієць Мек Адам. голова комісії міжнародних зносин, а в друкованім звіті тоїж комісії відзначено, що 75 проектів відзнаки для членів Конфедерації прислали Українці (в тім 68 Федір Ємець).

В першій комісії складав звіт з діяльності Цесуса др. Нижанківський. В звіті змалював положення українського студентства в Польщі, Румунії і на еміграції. На звіт цей реагував голова С. І. Е. Балінський заявою, що закиди проти його країни безпідставні. В третій комісії здавав звіт з рамени Цесуса голова делегації Орелецький.

Третього дня наради комісій велися дальше. В першій комісії розглядали справу співпраці з Європейською Студентською Помічю, в якій провід захопили Німці. Англієсько-германська група делегатів була за співпрацею, романсько-славянська проти. Справа прийняття в дійсні члени Голяндії того дня провалилася.

Вибір нової Екзекутиви не змінив президії в особах Балінського і Адама, зате становище віце-президента Француза займив Чех Палячек, а місце Мадяра Француз. Взагалі вийшов у виборах побідно французький бльок. Після пленуму делегати удалися на прогульку по Чехії, в якій взяв участь др. Нижанківський. Решта української делегації остала в Празі та оглядала виставу, влаштовану Центральним Союзом чесько-словацького студентства. На виставці були і українські збірнички фотографій та публікацій і інше.

23. VIII. Конференція відновила свою працю. На засіданні першої комісії заявив представник Південної Америки бажання вести співпрацю з С. І. Е. Першеж пленарне засідання після перерви зазначилось зміною настроїв делегатів, які під впливом привіту президента Масарика виявились дуже брателюбними. Скористала з цього Голяндія, яку в поновнім розгляненні справи рішено одноголосно прийняти, на разі до полагодження формальностей тільки умовно. Закінчено цей день »чайком« у голови м. Праги др. Бакси.

Дня 24. серпня III. підкомісія 3-тої комісії визнала одноголосно проект відзнаки С. І. Е. голови »Спілки Студентів-Україн-

ців у Німеччині“ різьбяря Федора Емця найкращим із 250 предложених проектів. Таким чином вийшла Україна побідно в конкурсі, в яким взяли участь славні майстри-графіки Польщі, Чехії, Данії, Шкоції, Англії, Півд. Африки, Швейцарії, Італії та Росії. Це мабуть перша міжнародна перемога України.

По обіді того дня обговорювано в 1-шій комісії справу притягнення Німців до С. І. Е., що потягає за собою заміну державного принципу в організації Конфедерації на принцип фаховий, та справу допущення німецької мови нарівні з французькою і англійською. Дискусія тревала 2 дні і викликала розділ учасників конференції на два противні табори. Українська делегація в обох справах виступила рішуче по стороні Німців, і через те здобула собі ворогів в латинсько-славянському таборі. Остаточного рішення, що офіційною (статутарною) мовою буде французька, мовами дискусій — французька, англійська, німецька та одна славянська (нанесення Болгарів).

Питання, яка славянська мова має стати мовою дискусій, викликало непорозуміння серед самих Славян. На нараді, скликаній Чехами без участі Українців, яких не запрошено в нагороду за їх становище в німецькій справі, виступили Поляки проти полудневих Славян, які жадали російської мови. Станув новий компроміс: на рік 1926/27 приймається мова польська, з тим, що Поляки обіцяли, що на далі вони нічого не будуть мати проти російської мови.

Справу притягнення німецького студентства до С. І. Е. передано Виконавчому Комітетові.

Вечером 24. в „Національному Театрі“ відіграно на честь конференції „Продану наречену“ Сметани, а 25. приймав делегатів міністр торгівлі Поровтка. На прийнятті конферували українські делегати з членом комісії пропаганди і прийняття нових членів Швайцарцем Егером в справі прийняття Білорусинів. Ця справа виринула зараз другого дня в комісії пропаганди та стрінула спротив Москалів, Більшовиків та Поляків. Щойно рішуча постава Української делегації, яка дальше перебування Цесуса в складі С. І. Е. звязала з прийняттям Білорусинів, причинилась до корисного поладження справи. Білорусь ввійшла «вільним членом» в склад С. І. Е. За ту поставу зібрала українська делегація признання від представників різних делегацій та офіційну подяку від Білорусинів. Замітне, що підчас голосування над прийняттям Білорусинів «Славян» (Болгарів, Югославян, Москалів та Поляків) не було на салі! На томуж пленарному засіданні прийнято в характері «membres associés» «Союз Студентів з Латинської Америки в Європі». Принято звіт скарбника, обрано Швайцарця Габіхта представником С. І. Е. в Америці та вислухано першу частину звіту 1-ої комісії. Резолюції в німецькій справі та зміну § 14 статуту прийнято одноголосно. Прий-

нято теж резолюцію в справі дискусійних мов. Вечером було прийнято у мін. Бенеша.

27. серпня йшла в першій комісії боротьба в справі утворення перманентної комісії. Англійці проти Бельгійців перевели ту нову комісію, якої директором став Англієць Мек Адам. Принято запрошення Італії відбутися IX. конференцію р. 1927 в Римі, призначено заступником С. І. Е. в Півд. Африці Бура Маркварда, а в комісії 3-тій переведено вибори на слідуєчий рік. В комісії 5-тій запропонували Поляки Москаля Дорофеева на члена-кореспондента, проти чого запротестував на місці український делегат Мухин, а на пленумі Українці, Білорусини і Грузини зложили другого дня відповідні заяви. Вечером делегати були гостями чесько-словацького студентства.

Останнього дня прийнято на пленумі звіт 3-тої комісії, після чого др. Ніжанківський висловив признання голові комісії Мек Адамові в імені Українців та підніс символічне значіння прийняття українського проекту відзнаки С. І. Е. Присутні цікаво розглядали проект, а Москалі кілька разів поздоровляли Українців. Ухвалено затвердити умову з Центральним Союзом Студентства Зєдинених Держав Півн. Америки в практичних справах.

При кінці засідання виявилось, що Югославянський уряд не дає візи Мадярам, що хочуть студіювати в Будапешті. Студенти Югославяне удавали, що нічого про те не знають та обіцяли інтервенцію. Конференцію закінчено промовами Балінського, Палечека та Мек Адама. Українські делегати роздали всім делегатам нововидану Цесусом брошуру про Україну. Спортове Свято чесько-словацького студентства притягнуло лиш частину делегатів.

На двократне запрошення Української делегації відіхало 34 делегатів до Подебрадів в гостину до українського студентства.

(За »Ділом« — Ст.)

3 КАТОЛИЦЬКОЇ АКЦІЇ

З діяльності Марійського Товариства Молоді у Львові. Вісім літ уже існує в нас у Львові Марійське Тов. Молоді, котре має на меті під лелійним прапором Пр. Д. М. гуртувати нашу середношкілну молодь і виховувати її на свідомих і вироблених борців за католицьку справу. Але, як інші наші організації, так і вона наслідком воєнних лихоліть мусіла через весь час боротися

з усякими негодами і труднощами. Не могла з різних причин розвинути живійшої організаційної акції, яка є її головним завданням, а майже всю свою енергію звертали на акцію видавничу, чим много причинилося до розбуджування релігійної свідомості серед найширших мас. Та від сего літа вступає вона вже на властивий собі шлях. Сего літа 1. і 2. липня відбуло зга-

дане Тов. два зїзди Президіальної Ради 1. липня і активних провідників середношкільних рел. організацій 2. липня — а на сих зїздах, крім інших ухвал і рішень — порішено: 1) припинити до мінімум акцію видавничу (видавати тільки «Наш Приятель» і Календарець), а всю енергію зужити на ведення самої організації. 2) Ухвалено також перетворити всі існуючі середношкільні організації в Марійські Дружини (досі існували вони як «Ліга») — посгаратись чимскорше о їх канонічне ореговання в дотичних Ординаріятах й агреговання до «Prima Primaria» в цілі набуття відпустів і привілеїв. Сі ухвали вказують, що М.Т.М. зачне живу організаційну працю. Покров Пр. Д. М. дає запоруку, що та праця принесе для нашого народного добра великі душевні користи, що в тій організації будуть вироблятися, подібно як в Німеччині за часів св. Петра Канізія, після виступу Лютра, а в Чехах за Гуситів, ревні й неустрашими борці за справу Христової Церкви. На сих зїздах були ось які реферати: 1) Звіт з діяльності М. Т. М. — о. Горникевич. 2) Про потреби М. Т. М. — о. Маркевич ЧСВВ. 3) Як оживити життя в гуртках? — о. Др. Фіголь. 4) Чим повинен бути провідник для гуртка? — о. Й. Лучинський ЧСВВ. 5) Як перевести стислійшу централізацію в нашім Товаристві? — о. Маркевич ЧСВВ. Дуже цікава і займаюча була дискусія 2. липня. У всіх провідників було велике заінтересовання. На жаль було їх тільки 11. Ся справа повинна цікавити загал духовенства.

Учасник.

Нове стоваришення католицьких студентів для попирання місій. Недавно основано нове стоваришення католицьких студентів для попирання місій під іменем «Academica Unio Catholica adjuvans Missiones». Ініціатива вийшла від бельгійських університетів. Основи того руху такі: Народи Сходу роблять не тільки скорі поступи в присвоюванню собі європейської культури, але й самі мають свою власну стару та високу культуру; ця культура може бути найкращим мостом між образованими обох культурних світів. Для того буде се з користю для обох сторін, коли католицькі студенти Європи будуть цікавитися культурним життям місійних країв, будуть переймати все, що моглоби послужити до поширення католицької культури в тих краях. Першим кроком на тому шляху є привернення приязних взаємин з академічними колами Індій, Китаю і Япану. Пересічний Європейець мало що знає про духове життя позаєвропейських народів. Хто з нас признає, що в Індіях є 17 університетів з 67.000 студентами, а всі вони є поганями? Япан має 32 університети, а тільки 4 найбільші з них мають 25.000 студентів. Хто знає, що в Япані в 1922 р. напечатано 13.081 книжок і виходило 4562 часописів та журналів? Китай має свої агностичні й протестантські університети, а в Москві є навіть большевицький китайський університет. Протестантські студенти вже від давна зрозуміли ті завдання і їх організація «The World's Student Christian Federation» числила в 1920 р. не менше, як 200.000 членів. Н. З.

ЗІ СВІТА

Гіпотеза еволюції. У зв'язку з голосною в останніх часах боротьбою на тлі теорії еволюції, спричиненою процесом у Dayton, буде цікаво перечитати поданий нижче лист дра George-a Bertoli-ого, який доказує, що не всі вчені зложили оружжя перед сугестією цієї теорії.

Др. Bertoli, родом зі Сицилії, є вченим геологом і хеміком. У своїм листі до пастора Halde-man-a він каже:

„Ціле моє життя провів я викладаючи науку, і знаю дещо про цей наш видимий всесвіт. Але якраз тому, що я є вчений, ненавиджу ложної й ніколи не ствердженої теорії про еволюцію і з цілої душі поборою її безперестанно. Як хемік, завжди стверджую факт, що розривна первісна клітина еволюціоніста, первісний атом, первісне мраковиння, чи щонебудь інше, з чого поступовно розвинувся цілий всесвіт, ця так розголошувана природна система, при допомозі якої невірні намагаються в'яснити всесвіт поза Богом, — не існувала ніколи, а противно, є байкою, фікцією, ложю від початку до кінця. Фактом є, що ніколи й нігде не найдено приміру, який доказувавби еволюцію. Аналізвання мінералів і металів є щоденною моєю працею. Оце-ж і в природі атом не стрічається ніколи. Все є в найвисшій степені скомпліковане, то значить зложене з багатьох складників. Еволюція не дає ніякого, навіть приблизного, в'яснення щодо початку матерії,

ні щодо хемічних сил, ні щодо хемічних посвоячень, ні щодо умових, чи емоціональних процесів“.

Еспанська інквізиція. Уся ліберальна преса побороючи релігію та католицизм залюбки згадує Еспанію та змальовує її заєдно, як край кромішної темноти та застою. Зноваж термін «еспанська інквізиція» є спеціальним коником для вільнодумців усякого рода, коли ходить про очернювання Церкви. Здається нам, що при нинішнім зюдаїзованню всієї європейської ліберальної преси та при інтелектуальній гегемонії жидівства в нинішніх демократіях, можна цю ненависть до католицької Еспанії толкувати, як пімсту дітий Ізраїля, за це, що їх у 15 столітті звідтам насильно викинули. Тепер якраз обіздив англійський письменник Честертон в довшій науковій поїздки Еспанію і своїми враженнями з подорожі поділився зі загалом на публичних відчитках у Лондоні.

У своїм відчиті п. з. Еспанія і легенда — говорить він між иншим так:

Є люди, à la протестантський декан Інге, які про ніщо у світі не в силі написати, щоби не витягнути з закамарків за чуба еспанські інквізиції проти Церкви. І безнадійною річчю є доказувати їм, що інквізиція була оруддям в руках короля і уряду, та що папи безперестанно протестували проти неї. Вони пере-

довсім не знають, чому якраз ця інституція була покликана до життя в Іспанії і які чинники попередили її появу.

По упадку римської імперії, був піренейський півострів театром страшної руїни, яку спричинила навала варварів у тодішнім цілм культурнім Заході. Найдовше мусіла терпіти Іспанія під ярмом Маврів, які володіли там цілих 700 літ. Не диво, що по важко добутій волі ненависть народних мас довший час зверталася супроти тих, яких підозрівано у спільноті з ворогами краю. І так підозрівано Жидів, а ще більше нащадків давних Маврів, т. зв. Маврисків, які переважно лиш про око людське перейшли на християнство. Іспанська інквізиція сама собою не була нічим иншим, як лише горячковою національною боязною перед шпиками та вислідом затрівоженої любови батьківщини.

Американський помисл. У Пітсбургу двох молодих багатих ка-

толиків поміщували в усіх безвиїмку часописах короткі статейки про катол. звичаї, історичні церковні події, літургічні обряди і т. п. Крім того оплачували (призначили на сю ціль 10 міл. доллярів) серед оголошень про мило, каву і т. п. дрібні агітаційні думки, прим. »Католицький університет був першою публичною визичальною книжок в Америці«. Наслідок оголошень був незвичайний, бо такі короткі речення читали радо люди, яким не хотілосьби брати до рук грубих томів.

25 літній ювілей засновин святкував цього року Католический Союз у Баварії. Союз має 12 друкарень, видає 12 часописів, отворив 912 читалень з 669,805 томів. Підчас війни розвинув Союз К. П. по шпиталях та окопах 8 міліонів катол. книжок. У 1925 р. постарався Союз о прелегентів, котрі виголосили в тому році 1875 відчитів.

Розгадка I. конкурсу „Поступу“

Авторами фрагментів поезій є (цифра означає пор. числофрагменту): 1) Леонід Глібів, 2) Осип Федькович, 3) Грицько Чупринка, 4) Володимир Самійленко, 5) Осип Маковей, 6) Тарас Шевченко, 7) Степан Руданський, 8) Іван Франко, 9) Леся Українка, 10) Панько Куліш.

На конкурс наспіло 4 добрі розгадки (...гарне »свідощтво вбожества« для читачів...). З них розгадали: 1) 10 фрагментів (перша надгорода) Петро Дзедзик, Чернихів; 2) 6 фр. (друга надг.) Тиміш Левченко, Станиславів; 3) 5 фр. (третя надгор.) Кондра Ярослав, Станиславів; 4) 5 фрагм. (четверта надгор.) Дороцький Богдан, Ванів.

Надгороди вислано поштою поручено.

НАКЛАДНЯ

„ДОБРА КНИЖКА“

ЛЬВІВ, п. скр. 11.

порукає такі новости 1926 року:

Гриневичева Катря: Непоборні — 23 оповід. .	3-80
Сказинський Роман: Блукання велитнів — повістевий ескіз	1-20
Голубець Микола: Галицьке малярство з ілюстр.	2-00
Грінченко Борис: За батька — драма	2-50
Луцик Д.: Вифлиємська ніч — містерія з нотами .	3-00
Львів. Провідник та мист. історія — з числ. ілюстр.	3-00
Вовчок Марко: Твори 13 тт. з життєписом . . .	33-75
Лепкий Богдан: Мотря , іст. повість 1-2 (І. ч. і п. «Мазепи»)	19-80
Лепкий Богдан: Не вбивай! іст. повість (ІІ. ч. і п. «Мазепи»)	9-80
Вільшенко Я.: Пригоди Цяпки Скоропада , з ілюстр.	4-50
Маковей Осип: Ярошенко — іст. пов. з ілюстр. .	4-50
Лімниченко Василь: Клонюсь — лірики	2-00
Большевики, Жиди і Християнство — слово до інтеліг.	1-00
Календарець „Наш Приятель“ 1927	0-30
Календарець „Ідея“ 1927	0-30

та багато інших.

Цінники даром.

На поручену пошту треба прислати 1—1.50 зол.

Адресувати: „Добра Книжка“ — Lw6w, p. skr. 11.

ВЖЕ ПОЯВИЛИСЯ З ДРУКУ

**КАЛЕНДАРЕЦЬ
„НАШОГО
ПРИЯТЕЛЯ“**

на
1927
рік

**СТУДЕНТСЬКИЙ
КАЛЕНДАРЕЦЬ
„І Д Е Я“**

Зміст літературної частини:

1. Божа доброта.	1. Чим побіди́мо?
2. Річне добре діло.	2. Цінні ради й золоті зерна.

Оба календарці обіймають змістом 48 стор. двокраскового друку, в окладинці з гарними вінетами. Подають: скорочений календар від жовтня до грудня 1926, повний календар, виказ постів та передбачуваний стан погоди на 1927 рік, розклад їзди залізницями, поштову тарифу, поділ годин, цінники цікавих книжок, много здорових думок — сентенцій та анонсів.

Ціна одного примірника лише **30 сотиків.**

Спішіть зі замовленнями, доки стане, по адресі:

Марійське Товариство Молоді — Львів, скр. почт. 108.

Українська Християнська Організація,

принявши клич: „Все наше національно-громадянське життя відновити в душі ідеалів Християнства і католицької Церкви“, видає вже від початку цього року свій орган, одиникий український католицький тижневик

„НОВА ЗОРЯ“

Найширші кола нашого громадянства, як духовні так і світські, інтелігенція, робітництво і селянство, словом усі верстви нашого народу повинні морально і матеріально допомогти нашій молодій Організації **вдержати** і як найбільше **поширити** наш часопис, бо

НОВА ЗОРЯ стоїть на щиро українським і правдиво католицьким ідейним ґрунті,

НОВА ЗОРЯ шириє лише чисті, здорові ідеї, боронить прав св. Церкви і нашого народу,

НОВА ЗОРЯ борює всякі ворожі і шкідливі для нашого народу чужі впливи, як прим. новомодне сектанство і т. п.

НОВА ЗОРЯ містить у кождім числі багато цікавих відомостей зі світа і нашого краю з обсягу церковно-релігійного, політичного і культурного руху.

НОВА ЗОРЯ це часопис незалежний від жадної партії, тому повинен його читати кождий свідомий Українець.

Чвєтьрічна передплата 4 зл.

Адреса: „НОВА ЗОРЯ“ Львів, вул. Сикстуська 39а.